

Veiligheid voorop!

WERKSET

INDICATOREN KWALITEIT EN IMPACT VEILIGHEID VOOROP

VERSIE 2.0

Landelijk Netwerk Zorg Straf | 4 april 2023

Auteur: Jeroen Bos (Blaauwberg)

Inhoud

1. Inleiding
2. Samenhang, kennisontwikkeling en blijvend verbeteren
3. Samen op in acuut
4. Actie-overleg
5. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM
6. Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

1. Inleiding: een compacte Werkset Indicatoren 2.0 voor de Regionale Netwerken Zorg Straf (1 van 2)

In 2022 is voor de eerste keer de Monitor Kwaliteit en Impact van Veiligheid Voorop uitgevoerd. In tien regionale en een overkoepelend landelijk rapport is nagegaan wat het ontwikkelen en doorvoeren van de (verbeteracties van) Veiligheid Voorop in de regio's aan inspanningen vraagt en wat het aan opbrengsten oplevert.

Aan de rapporten ligt een Werkset Indicatoren Kwaliteit en Impact ten grondslag. De Werkset stelt over de opbouw en reikwijdte van de indicatoren:

Voor maar een beperkt deel gaat het bij de indicatoren om kwantificering in de zin van een "harde p*q-berekening". Vanuit het idee van een andere resultaatverantwoording gaat het om:

- *Inzichtelijkheid* in benodigde inzet en inspanningen
- *Plausibiliteit* en *waarde* van resultaten (*value case* in plaats van *business case*)
- *Transparantie* van verbetermogelijkheden en leereffecten.

De Werkset is opgebouwd uit drie elementen, per verbeteractie te benoemen:

1. *Ontwikkelinspanningen*: wat is nodig om de verbeteractiviteit te implementeren?
 2. *Uitvoeringsinspanningen: meer en minderwerk*: wat is nodig om de verbeteractiviteit uit te voeren? En waar en wat levert dat in het werkproces aan meer- of minderwerk op?
 3. *Waarde*: hoe laat de praktijk zien of de verbeteractie goed werkt?
-

De Werkset en de Landelijke en regiorapportages zijn te vinden op website van Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/ontwikkelagenda-veiligheid-voorop>

De eerste versie van de Werkset was uitgebreid. Om de regio's in staat te stellen de eerste rapportages uit 2022 zelf een vervolg te geven, presenteren we hier een compacte versie van de Werkset, de Werkset 2.0.

Deze compacte 2.0 versie is vooral bedoeld voor de Regionale Netwerken Zorg Straf, om te kunnen gebruiken als checklist voor een "self-assesment". Het achterliggende idee is dat het helpt om periodiek met een kritisch-constructieve blik te kijken naar de voortgang van de (verbeteracties van) Veiligheid Voorop in de regio en naar de samenwerking met de zorg-straf-ketenpartners.

De Werkset kan op verschillende manieren worden uitgevoerd. Een aantal suggesties:

- Extern uitbesteden aan externe onderzoeker (een onderzoeksbureau)
- Als afstudeerproject voor de politie-academie of een universiteit
- Intern uitbesteden aan onderzoeksmedewerker van één van de VV-partners
- In de vorm van een evaluatie-sessie van het RNZS (zorg dan voor goede begeleiding).

Deze Werkset 2.0 is als volgt opgebouwd: eerst voor de samenhang en vervolgens per verbeteractie wordt de korte toelichting uit de Werkset 1.0 overgenomen. Vervolgens volgt de compacte set indicatoren 2.0.

1. Inleiding: een compacte Werkset Indicatoren 2.0 voor de Regionale Netwerken Zorg Straf (2 van 2)

Vragen over deze Werkset 2.0?

Wil je overleg over mogelijke ondersteuning bij het uitvoeren van deze Werkset 2.0 voor de evaluatie van Veiligheid Voorop in je eigen regio?

Neem dan contact op met het Landelijk Netwerk Zorg Straf:

Corina de Volder: C.de.Volder@rvdk.nl

Jeroen Bos: jeroenbos@blaauwberg.nl

2. Samenhang verbeteracties Veiligheid Voorop

Veel van de meerwaarde van vroegtijdige samenwerking in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zit in de praktische samenhang in “de loop van de zaak”. Voor Veiligheid Voorop uit zich dat in twee aspecten:

1. de verschillende verbeteracties versterken elkaar
2. er is samenhang met andere werkstromen, zoals de crisisdienst (vooral met verbeteractie Samen op in Ac uut), MDA++, of tijdelijk huisverboden (vooral met verbeteractie Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM).

Ad 1. Naast de praktische samenhang tussen verbeteracties, is er nog een overkoepelend aspect: de samenwerking in Veiligheid Voorop zorgt ook voor meer alertheid en betere samenwerkingsvaardigheden buiten de verbeteracties om. Professionals leren elkaars werk en verantwoordelijkheden beter kennen door gezamenlijke trainingen, gezamenlijk leren van ervaringen uit de verbeteracties, de bijdrage van samenwerkingspartners in een casus, et cetera.

Ad 2. Op het tweede aspect - de samenhang met andere werkstromen - gaan we hier niet nader in. Maar het is wel van belang om hier te benoemen, zodat de regio's er in het opstellen van hun indicatoren-rapportages hun blik ook op gericht hebben.

Indicatoren ontwikkelingsspanningen: wat is nodig om de verbeteracties in samenhang te implementeren?

- Zijn er afspraken gemaakt over de afstemming tussen de verbeteractiviteiten en het delen en vastleggen van informatie?
- Zijn er met de RNZS-samenwerkingspartners gezamenlijke trainingen, meeloopdagen, intervisie of andere vormen van deskundigheidsbevordering georganiseerd?

Indicatoren uitvoeringsinspanningen: wat is nodig om de verbeteracties in samenhang uit te voeren? En waar levert dat in het werkproces meer- of minderwerk op?

- Zorgen de verbeteracties elders in werkprocessen voor efficiënter werken (“inverdieneffecten”)? Zo ja, hoe is dat merkbaar?

Indicatoren waarde: hoe laat de praktijk zien of de verbeteracties in samenhang goed werken?

- Leiden de verbeteracties in samenhang inderdaad tot zichtbare verbetering in de praktijk, zoals:
 1. situaties van onveiligheid in gezinssystemen komen eerder (gezamenlijk) in beeld
 2. met meer snelheid en efficiënter kunnen samenwerken
 3. minder kans op escalatie of herhaling van het geweld
 4. vaker en betere afspraken over de inzet van interventies
 5. versterking van de informatiepositie van de samenwerkingspartners.
- Hoe krijgt het gezamenlijk leerproces (lerend netwerk) in het RNZS vorm (intervisie, meeloopdagen, gezamenlijke casusreviews et cetera)?

3. Samen op in Acuut

Samen op in acuut is een stappenplan in de samenwerking voor (crisis)situaties waarin sprake is van acute onveiligheid of het vermoeden van acute onveiligheid en waarbij betrokkenen mogelijk direct in fysieke veiligheid gebracht moeten worden: de rode fase in de visie 'Gefaseerd samenwerken aan veiligheid'. Het stoppen van het geweld is het eerste doel.

- *Doel:* De samenwerkingspartners binnen Veiligheid Voorop eerder, beter en effectiever te laten samenwerken in het eerste uur van een crisissituatie. Een integrale aanpak om de directe veiligheid in het gezin te herstellen.
- *Aanleiding:* Een (112) melding bij VT of politie signaleert in een crisissituatie dat mogelijk sprake is van huiselijk geweld en/ of kindermishandeling en acute onveiligheid.
- *Vorm:* Geen blauwdruk. Regio's geven zelf vorm aan de afspraken.

Indicatoren ontwikkelingspanningen: wat is nodig om Samen op in Acuut te implementeren?

- Zijn er acties geweest om de signalen van HG/ KM in een crisissituatie extra onder de aandacht te brengen van medewerkers?
- Zijn er afspraken gemaakt over het werkproces in Samen op in Acuut en het delen en vastleggen van informatie?
- Heeft VT aanpassingen moeten doen of aparte afspraken moeten maken vanwege 24/ 7 bereikbaarheid en zo mogelijk beschikbaarheid voor Samen op in Acuut?

Indicatoren uitvoeringsinspanningen: wat is nodig om Samen op in Acuut uit te voeren? En waar levert dat in het werkproces meer- of minderwerk op?

- Is er extra (en welke) inzet nodig om Samen op in Acuut vorm te geven?
- Kan VT snel opvolging geven aan crisismeldingen?
- Levert Samen op in Acuut elders in werkprocessen ruimte op? Waar blijkt dat uit?
- Zijn er knelpunten in de informatievoorziening en -deling?

Indicatoren waarde: hoe laat de praktijk zien of Samen op in Acuut goed werkt?

- Draagt Samen op in Acuut bij aan betere veiligheidsbeoordelingen en interventies?
- Draagt Samen op in Acuut bij aan meer alertheid op en herkenning van signalen van HG en KM bij de politie?
- Zijn er door Samen op in Acuut minder "late" meldingen die door VT achteraf toch als acuut worden beoordeeld? Is een inschatting te maken van hoeveel minder?
- Zorgt Samen op in Acuut tot een grotere en blijvende bereidheid tot meewerken aan hulp en interventies door betrokkenen? Waar blijkt dat?
- Is het onderling vertrouwen en het collegiaal contact tussen VT en de politie door Samen op in Acuut gegroeid?

4. Actie-overleg

In de samenwerkingsafspraken tussen VT, Politie en OM uit 2015 is opgenomen dat er in elke regio een afstemmingsoverleg moet zijn. Na een succesvolle regionale pilot is die afspraak als het Actie-overleg opgenomen in de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop. In elke regio is een (vorm van een) Actie-overleg actief, soms onder een andere naam.

- *Doel:* Het Actie-overleg is gericht op het nemen van besluiten en het komen tot actie in specifieke - vaak 'buikpijn' - casuïstiek: in samenwerking tussen straf en zorg, op basis van gedeelde informatie en met gezamenlijke competenties en bevoegdheden te komen tot een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het kent drie stappen: 1. Informatie delen en duiden 2. Afspraken voor directe en structurele veiligheid 3. Overdragen en gemaakte afspraken uitvoeren.
- *Aanleiding:* Snel na een incident of bij vermoedens multidisciplinair overleg in complexe situaties, wanneer één van de partijen behoefte heeft de samenwerking op te starten.
- *Vorm:* Gezamenlijk overleg. In de meeste regio's is wekelijks overleg gangbaar, In de meeste gevallen vindt het Actie-overleg plaats op de schaal van de VT-regio.

Indicatoren ontwikkelingspanningen: wat is nodig om het Actie-overleg te implementeren?

- Zijn er aanpassingen in de werkprocessen gedaan om het Actie-overleg goed te laten aansluiten op ander werkstromen (zoals ZSM)?
- Zijn er aparte afspraken gemaakt over de werkwijze en het delen en vastleggen van informatie?

Indicatoren uitvoeringsinspanningen: wat is nodig om het Actie-overleg uit te voeren? En waar levert dat in het werkproces meer- of minderwerk op?

- Hoe vaak is het Actie-overleg? Hoeveel casussen worden er besproken?
- Hebben de deelnemers voldoende mandaat?
- Zijn er knelpunten in de informatievoorziening en -deling?
- Hoeveel inzet vergt voorzitterschap en facilitering?
- Levert het Actie-overleg elders in de werkprocessen ook ruimte op, bijvoorbeeld omdat minder ad hoc overleggen nodig zijn?

Indicatoren waarde: hoe laat de praktijk zien of het Actie-overleg goed werkt?

- Draagt het Actie-overleg bij aan directe veiligheid voor direct betrokkenen?
- Zorgt het Actie-overleg voor vroegtijdige afstemming (zodat acties niet los van elkaar worden uitgevoerd)?
- Draagt het Actie-overleg bij aan een effectievere inzet (doordat te nemen acties beter zijn afgestemd en doorgesproken)? Zijn daar (aansprekende) voorbeelden van?
- Is het onderling vertrouwen tussen de deelnemende samenwerkingspartners aan het Actie-overleg gegroeid?
- Hoe zou de samenwerking in de regio verlopen als er geen Actie-overleg was geweest?

5. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

Als er een verdachte gehoord of aangehouden is, wordt de zaak besproken op ZSM. Daar stemmen OM, politie, de RvdK, 3RO, Slachtofferhulp en Halt met elkaar af over de benodigde aanpak en strafrechtelijke vervolging. De Officier van Justitie moet binnen 9 uur na aanhouding een eerste besluit nemen: vasthouden of heenzenden, een zaak verder (laten) onderzoeken, vervolging instellen of seponeren. De beoordeling van de acute veiligheid door VT geeft zicht op de (fysieke) veiligheid van de direct betrokken. VT kan op basis daarvan toelichten of en welke veiligheidsvoorwaarden noodzakelijk om op korte termijn de veiligheid in voldoende mate kunnen waarborgen, indien de verdachte moet worden heen gezonden. De reclassering neemt dit ook mee in het reclasseringsadvies.

- *Doel:* In samenwerking tussen zorg en straf komen tot een afdoening van de zaak waarbij het herstellen van de veiligheid optimaal wordt bevorderd.
- *Aanleiding:* Er is een verdachte aangehouden of gehoord.
- *Vorm:* ZSM kent een aantal vaste partners. Er zijn twee vormen waarin de samenwerking met VT op huiselijk geweld vormgegeven kan worden. 1. VT is niet bij de ZSM-tafel aanwezig maar levert op verzoek informatie (VT als consultatie-partij). 2. VT is wel bij de ZSM-tafel aanwezig (VT als deelnemer, zij het dat VT geen volledig kernketenpartner is op ZSM en alleen deelneemt bij HG-zaken). In beide gevallen voert VT de veiligheidsbeoordeling uit.

Indicatoren ontwikkelingsspanningen: wat is nodig om de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM te implementeren?

- Zijn er kosten gemaakt om VT-medewerkers aan de VT-tafel te laten deelnemen (bijscholing, toegang tot locaties, benodigde autorisaties, ict, werkplekken)? En hoeveel?

Indicatoren uitvoeringsinspanningen: wat is nodig om de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM uit te voeren? En waar levert dat in het werkproces meer- of minderwerk op?

- Hoeveel inzet vergt deelname aan ZSM van VT?
- Vraagt de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM voor de andere partners in ZSM extra inzet?
- Zijn er knelpunten in de informatievoorziening en -deling?

Indicatoren waarde: hoe laat de praktijk zien of de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM goed werkt?

- Leidt de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM tot een betere afstemming/afweging van zorg en straf in de afdoeningsbeslissing?
- Leidt de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM tot een betere informatiedeling en -verrijking? Is er informatie voorhanden die er zonder de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM niet beschikbaar was geweest voor alle samenwerkingspartners?
- Voorkomt de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM dat verdachten in vrijheid worden gesteld zonder (juridische) veiligheidsmaatregelen?
- Is het onderling vertrouwen tussen de deelnemende samenwerkingspartners aan de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM gegroeid?

6. Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Om de samenwerking bij strafbare kindermishandeling te versterken, is in 2017 is de *Handreiking Samenwerken bij strafbare kindermishandeling* (HSSK) vastgesteld. De samenwerkingspartners verwerken de HSSK in hun werkprocessen. De politie heeft een landelijke werkinstructie en een infographic opgesteld. In 2019 is de HSSK verwerkt in het *Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019*.

- *Doel:* Bij het vermoeden of bij signalering van strafbare kindermishandeling direct en adequaat tot samenwerking te komen tussen justitiepartners, Veilig Thuis en andere professionals (professionele melders zoals ziekenhuizen en expertisecentra zoals het LECK).
- *Aanleiding:* Meldingen bij Veilig Thuis waar sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling.
- *Vorm:* Op elkaar afgestemde interventies en onderzoekshandelingen en en gezamenlijk onderzoeksplan.

Indicatoren ontwikkelingspanningen: wat is nodig om de samenwerking bij strafbare kindermishandeling te versterken?

- Zijn er acties geweest om de HSSK of andere (regionale) instrumenten onder de aandacht te brengen van medewerkers? Welke acties waren dat?

Indicatoren uitvoeringsinspanningen: wat is nodig om het versterken van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling uit te voeren? En waar levert dat in het werkproces meer- of minderwerk op?

- Worden de samenwerkingspartners tijdig betrokken bij zaken rond strafbare kindermishandeling?
- Hoe vaak wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid vanuit VT een melding te doen in plaats van een aangifte bij een vermoeden van strafbare kindermishandeling?
- Hoe vaak wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot anoniem overleg?
- Zijn er knelpunten in de informatievoorziening en -deling?

Indicatoren waarde: hoe laat de praktijk zien of de samenwerking bij strafbare kindermishandeling goed werkt?

- Draagt de versterking van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling bij aan een betere en vroegtijdiger aanpak? Waar blijkt dat uit?
- Draagt de versterking van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling bij aan een lagere kans op herhaling of escalatie? Waar blijkt dat uit?
- Is het onderling vertrouwen tussen de deelnemende samenwerkingspartners door de versterking van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling gegroeid?
- Hoe zou de samenwerking verlopen als er niet was ingezet op de versterking van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling?